

Tal dia
com
avui fa...

1
any

Set de set
La nedadora sincronitzada Ona Carbonell acomiada el mundial de Barcelona amb set medalles en les set proves de l'especialitat.

10
anys

Relacions de risc
L'amenaça de la sida no frena les relacions de risc. Prop de la meitat dels catalans amb parelles sexuals ocasionals no usen preservatiu.

20
anys

Les condicions de Pujol
Pujol supedita el suport als pressupostos de l'Estat a l'acord sobre un "impuls autòmic" i a la garantia d'un pacte econòmic.

Avui és festa

Miquel
Berga

Infinit

Un dels llibrets meravellosos de la temporada ha estat *Infinit*, de Gabriel Josipovici, una petita joia amarada d'humor subtil i una reflexió sobre els mecanismes de la creació artística. Tancredo Pavone, un noble sicilià, un autèntic dandi, és un murri genial, tot un personatge. Si coneixen algun entès en música (és el recurs que, pobre de mi, he hagut de fer servir jo mateix) de seguida els explicarà que la història es basa en un personatge real, Giacinto Scelsi, segurament el més enigmàtic i fascinant dels compositors del segle vint. Com que sé que compraran el llibre no els haig de dir res més. O potser només dues cosetes. La primera és la convicció del paper transcendent, profètic, il·luminador que, com en els romàntics, s'atorga a l'artista, l'únic capaç

“La lliçó bàsica de la història és que ningú aprèn les lliçons de la història”

d'extreure meravellosa a qualsevol retall de vida o natura. A la novel·la queda dit així: “Sentit de la meravellosa... sense sentit de la meravellosa la vida no és res. Sense sentit de la meravellosa som formigues. Tot el que ens envolta és motiu de meravellosa, va dir. Una dona. El seu colze. El seu canell. Un arbre. Les fulles. L'olor. Un so. Un record. I la persona que ens pot ajudar a meravellosar-nos és l'artista.”

El lector ja endevina que el gran Tancredo Pavone era un sensual, potser un faldiller, però també una ànima inquieta i sensible. El protagonista va passar per algunes de les grans calamitats històriques del segle vint. Per això, més enllà de la composició musical, va haver de reflexionar sobre la manera com les calamitats històriques se'ns tiren sovint al damunt de la manera més aparentment trivial. El compositor va viure en pròpia pell com la lleugeresa –per no dir-ne la ignorància– amb la qual la majoria de gent circula pel present sense consciència del passat històric esdevé, sovint, fatal. Ho diu amb un aforisme que convindria aprendre de memòria: “La lliçó bàsica de la història és que ningú aprèn les lliçons de la història. I com que ningú aprèn les lliçons de la història aquesta tampoc l'aprenen.”

LA
PUNXA
D'EN
JAP

Joan
Antoni
Poch

Vuits i nous
Fer toris

Manuel
Cuyàs

Un matí en Xavier Galceran va entrar a la redacció d'El Punt a Mataró amb aquella cara d'entremaliat que els periodistes fan quan han atrapat una peça. Davant l'institut amb més alumnes de la ciutat s'hi havia instal·lat un bar amb futbolins i altres màquines de jugar que es deia Toris. Vaig participar del seu entusiasme, i li vaig reservar un espai al diari, amb foto inclosa. Quan va tenir el text redactat el va passar a correcció, com era preceptiu. El corrector, que era de Girona, s'hi va barallar una estona, va obrir i tancar diccionaris, va fer alguna consulta per telèfon i al final ens va preguntar: “On hi veieu la gràcia? Què vol dir toris?” Aquell dia vaig saber amb sorpresa que “fer toris” és

una expressió exclusiva de Mataró. Vol dir i ha volgut dir sempre per nosaltres saltar-se les classes, esquivar per un dia o unes hores l'obligació d'anar a col·legi, “fer campana”, en definitiva. A Mataró ningú no diu “fer campana”. Tothom fa o ha fet alguna vegada “toris”, i aquell bar convidava els alumnes de l'institut, amb tota la desimboltura, a cometre la infracció. Ni en Fabra ni els minuciosos Coromines i Moll no registren l'expressió. En Ramon Solsona, perseguidor de les etimologies que sembla que no tenen solució, pensa que està vinculada al tèxtil. A les fàbriques també es podia fer toris. Un localisme. Els lingüistes em sembla que en dirien un idiotisme, però per la connotació ofensiva que té i perquè a pesar de tot parlem d'ensenyament, ho deixarem córrer.

Passa, però, que a la comarca del Maresme, des de Calella fins a Premià, troba-

ANTHONY GARNER

riem gent d'una certa edat que també veu natural “fer toris”. Parlo dels que quan no hi havia instituts ni escoles de segon grau a cada poble havien vingut a Mataró a estudiar. També en trobaríem de disseminats per Catalunya. Són exalumnes dels internats que hi havia hagut a Mataró. En Salvador Puig Antich, que era de Barcelona, va estar dos anys intern als Salesians. Devia saber el significat de “fer toris”, si no és que algun cop no en va fer.

Com que cada poble va servit d'establiments esco-

lars i els col·legis que admetien interns han deixat d'oferir el servei, “fer toris” s'ha replegat a Mataró. L'expressió és vivíssima, i no n'hi ha cap altra que la pugui desplaçar. Les lliçons que s'aprenen a escola molts cops s'obliden, però el sistema de saltar-se-les queda gravat per sempre.

Tot això és per informar-los d'un fet lingüístic que em sembla curiós i interessant i també per dir-los que a partir d'avui faré toris un mes i no ens tornarem a trobar fins l'última setmana d'agost. Bones vacances.